

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-5>

УДК 331.108:631.1:339.9

Сірош Дмитро Сергійович

аспірант,

Одеський державний аграрний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9520-5408>**Dmytro Sirosh**

Odesa State Agrarian University

**ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ:
АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПІДХОДІВ І ТЕНДЕНЦІЙ****GLOBALIZATION FACTORS IN THE FORMATION
AND DEVELOPMENT OF THE LABOR POTENTIAL
OF AGRICULTURAL ENTERPRISES: AN ANALYTICAL
REVIEW OF APPROACHES AND TRENDS**

Анотація. У статті здійснено теоретико-аналітичне узагальнення впливу глобалізаційних процесів на формування та розвиток трудового потенціалу аграрних підприємств України. Систематизовано економічні, соціальні, технологічні та інституційні чинники трансформації аграрного ринку праці в умовах посилення міжнародної конкуренції, цифровізації та зростання мобільності робочої сили. Показано, що скорочення зайнятості в галузі супроводжується підвищенням продуктивності праці та зміною професійної структури персоналу, водночас загострюються ризики старіння кадрів і міграційного відтоку. Визначено ключові суперечності між кількісним скороченням зайнятості та зростанням вимог до якості людського капіталу. Обґрунтовано напрями адаптації системи управління людськими ресурсами до вимог «зеленої» та цифрової економіки й узгодження кадрової політики із європейськими стандартами.

Ключові слова: глобалізація, трудовий потенціал, аграрні підприємства, людський капітал, продуктивність праці, цифрова трансформація, Україна.

Summary. The article provides a comprehensive theoretical and analytical assessment of the impact of globalization processes on the formation and development of the labor potential of agricultural enterprises in Ukraine. Particular attention is paid to economic, social, technological, and institutional determinants that reshape the agricultural labor market under conditions of intensified international competition, digital transformation, and increased labor mobility. The methodological basis of the research includes analytical generalization, comparative analysis, and statistical evaluation of employment and productivity indicators derived from FAO, the State Statistics Service of Ukraine, and international development databases. The study identifies a structural reduction in agricultural employment accompanied by steady growth in labor productivity, reflecting the transition from an extensive to an innovation-driven development model. Globalization stimulates technological modernization, the spread of precision agriculture, and the integration of digital management systems, which significantly alter professional requirements and increase demand for highly skilled personnel. At the same time, migration flows, demographic aging in rural areas, and regional disparities create additional risks for the sustainable reproduction of human capital. The novelty of the research lies in the integrated consideration of quantitative and qualitative dimensions of labor potential transformation in the context of global economic integration. The findings substantiate the necessity of modernizing human resource management systems, strengthening investment in professional education and training, improving institutional support mechanisms, and aligning national employment policies with European standards and the principles of the green and digital economy. The results may be applied in the development of strategic programs and evidence-based policy measures aimed at enhancing the competitiveness and long-term sustainability of agricultural enterprises. The proposed analytical framework contributes to a deeper understanding of the adaptive capacity of agricultural labor systems under global economic change.

Keywords: globalization, labor potential, agricultural enterprises, human capital, productivity, digital transformation, Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасних умовах середньо впливають на формування, розвиток глобалізаційних трансформацій ринок праці і використання трудового потенціалу аграрних зазнає глибоких структурних змін, що безпо- підприємств. Україна, інтегруючись у міжнарод-

ний економічний простір, стикається з подвійним викликом: необхідністю підвищення конкурентоспроможності національної аграрної продукції та одночасним відтоком висококваліфікованих кадрів унаслідок трудової міграції.

Дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили в аграрному секторі, низький рівень соціальної привабливості сільських територій, старіння трудових ресурсів, нерівномірність регіонального розвитку та технологічна відсталість підприємств ускладнюють ефективне відтворення трудового потенціалу. Глобалізаційні процеси, що супроводжуються посиленням міжнародної конкуренції, цифровізацією виробництва, мобільністю робочої сили та зміною форм зайнятості, вимагають нових управлінських підходів до використання людського капіталу в аграрній сфері.

Сучасна економічна наука поки що не виробила єдиної системи показників і методичних підходів до оцінювання впливу глобалізаційних факторів на трудовий потенціал підприємств. Недостатньо вивченими залишаються механізми адаптації сільськогосподарських підприємств до світових ринкових тенденцій, питання управління кадровим потенціалом у цифровому середовищі, а також взаємозв'язок між глобальними соціально-економічними викликами та локальними можливостями відтворення людських ресурсів.

Таким чином, виникає наукова потреба в системному аналізі глобалізаційних факторів, що впливають на трудовий потенціал аграрних підприємств, узагальненні теоретичних підходів і практичних тенденцій, що визначають можливості сталого розвитку аграрної сфери України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика формування та розвитку трудового потенціалу аграрних підприємств в умовах глобалізації розглядається у наукових дослідженнях крізь призму стратегічного розвитку аграрного сектору, трансформацій ринку праці та відтворення людського капіталу.

Теоретичні засади розвитку аграрного сектору та роль людського потенціалу у забезпеченні його конкурентоспроможності обґрунтовані у працях Костецького [1, с. 45–52] та Саблука, Кропивка [2, с. 6–17], де підкреслюється визначальне значення кадрового забезпечення для сталого розвитку сільськогосподарських підприємств у глобалізованому економічному середовищі.

Глобалізаційні процеси як чинник структурних змін на ринку праці досліджуються Близнюк і Гук [3, с. 22–43; 14, с. 112–119], які акцентують на трансформації зайнятості та зростанні вимог до професійної структури робочої сили. У контексті цифровізації економіки Соболев і Мусіюк [4, с. 143–148], Румянцев та співавт. [6, с. 334–348], Гук [7, с. 224–231] доводять, що впровадження цифрових технологій змінює характер трудових

відносин, структуру зайнятості та компетентнісні вимоги до працівників, що безпосередньо впливає на формування трудового потенціалу підприємств, зокрема аграрного сектору. У міжнародному вимірі ці процеси систематизовані у праці Кагермана та співавторів [17, р. 15–22], де цифрова трансформація розглядається як ключовий фактор оновлення кадрової структури економіки.

Проблеми міжнародної трудової міграції та скорочення трудових ресурсів у сільській місцевості розкриті у дослідженнях Лагодієнка, Швеця [5, с. 231–237], Чугаєвської, Русак [8, р. 385–396], Лісогор [13, с. 55–57]. Автори наголошують, що міграційні процеси зумовлюють дисбаланс у відтворенні трудового потенціалу та посилюють кадрові ризики для аграрних підприємств.

Необхідність інвестування у людський капітал як стратегічної основи забезпечення конкурентоспроможності підприємств обґрунтовано Семикіною, Дзюбенко [9, с. 17–19] та Пономаренком, Писарчук [10, р. 38–52], які підкреслюють значення розвитку освіти, професійної підготовки та адаптації трудових ресурсів до нових економічних умов. Соціально-економічні аспекти формування та використання трудового потенціалу підприємств розглянуті у працях Гринько [11, с. 281–287] та Бондаревської [12, с. 238–244], де акцентується роль стратегічного управління персоналом та забезпечення соціальної стабільності на ринку праці. Розвиток людського капіталу в сільських територіях як передумова сталості аграрного сектору аналізується у роботах Демченко та співавт. [15, р. 93–108] і Михайлова та співавт. [16, р. 1291–1302].

Таким чином, результати сучасних досліджень підтверджують, що глобалізаційні процеси через механізми цифровізації, міграції та трансформації структури зайнятості істотно впливають на формування трудового потенціалу. Водночас комплексний аналіз впливу цих факторів саме на трудовий потенціал аграрних підприємств України з урахуванням галузевої специфіки та інституційних особливостей потребує подальшого системного узагальнення, що й визначає спрямованість даного дослідження.

Мета дослідження полягає у теоретико-аналітичному узагальненні впливу глобалізаційних факторів на формування та розвиток трудового потенціалу аграрних підприємств, виявленні ключових тенденцій і суперечностей, а також у визначенні напрямів удосконалення системи управління трудовими ресурсами в умовах інтеграції України у світовий економічний простір.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено виконання таких основних завдань:

1) узагальнити наукові підходи до трактування сутності трудового потенціалу підприємства та визначити його специфіку в аграрному секторі;

2) проаналізувати зміст і характер глобалізаційних процесів, що впливають на ринок праці та систему відтворення трудових ресурсів;

3) виокремити ключові зовнішні й внутрішні фактори глобалізації, які визначають трансформацію трудового потенціалу аграрних підприємств;

4) дослідити сучасні тенденції розвитку трудового потенціалу аграрної сфери України в контексті світових викликів;

5) обґрунтувати напрями адаптації системи управління трудовим потенціалом аграрних підприємств до умов глобалізованого ринку праці.

Об'єкт дослідження – процес формування, розвитку та використання трудового потенціалу аграрних підприємств в умовах глобалізаційних змін світової економіки.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів впливу глобалізаційних факторів на стан, структуру та ефективність трудового потенціалу аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У процесі глобалізації світова економіка дедалі більше інтегрується у єдиний інформаційний, фінансовий і технологічний простір, що формує нову парадигму розвитку трудового потенціалу. Для аграрного сектору України ці процеси мають як позитивні, так і суперечливі наслідки, впливаючи на структуру зайнятості, рівень кваліфікації працівників, технологічну культуру виробництва та соціальні стандарти життя на селі.

До найвагоміших економічних чинників глобалізації належать зростання міжнародної конкуренції, відкриття нових ринків збуту аграрної продукції, зміни у світовій ціновій кон'юктурі та лібералізація руху капіталу. Такі процеси зумовлюють необхідність оптимізації виробничих витрат, підвищення вимог до продуктивності праці, професійної мобільності й гнучкості кадрів. За даними FAO [18] та Державної служби статистики України [19] частка зайнятих у сільському господарстві скоротилася з 17,2 % у 2010 р. до 12,8 % у 2024 р., що свідчить про подальше змен-

шення чисельності трудових ресурсів у галузі та їх перерозподіл до інших секторів економіки (табл. 1).

Згідно з даними, наведеними в таблиці 1, протягом 2010–2024 рр. спостерігається стійка тенденція скорочення чисельності зайнятих у сільському господарстві — з 3,6 млн осіб у 2010 р. до 2,15 млн осіб у 2024 р., що свідчить про структурне вивільнення трудових ресурсів із галузі. Водночас продуктивність праці за цей період зросла більш ніж удвічі — з 9,5 до 20,4 тис. дол. США на одного зайнятого, що підтверджує перехід аграрного сектору до інтенсивної моделі розвитку. Динаміка реального ВВП відображає загальні макроекономічні коливання, однак не заперечує тенденції підвищення ефективності використання трудового потенціалу.

Попри зниження кількісних показників, динаміка реального ВВП та рівня продуктивності праці свідчить про структурну перебудову виробничих процесів. Зростання обсягів виробництва за рахунок технологічного оновлення, автоматизації, впровадження інноваційних методів господарювання та цифрових технологій дозволило підвищити ефективність праці навіть за зменшення кількості зайнятих. Таким чином, у межах глобалізаційних процесів відбувається поступовий перехід аграрного сектора від екстенсивної до інтенсивної моделі розвитку, де головним ресурсом стає не чисельність працівників, а їхня кваліфікація, компетентність і здатність до адаптації у високотехнологічному середовищі.

Соціальна складова глобалізації проявляється через посилення трудової міграції, зміну структури зайнятості, гендерні та вікові зрушення в аграрному секторі. Значна частина сільського населення працездатного віку залучається до тимчасових міграцій у країни ЄС, що зменшує кадровий потенціал підприємств і водночас підвищує рівень грошових переказів до сільських громад.

Технологічні зміни, зокрема розвиток цифрових платформ, автоматизації та точного землеробства, істотно змінюють вимоги до структури

Таблиця 1 – Динаміка продуктивності праці в аграрному секторі України та темпів зростання реального ВВП (2010–2024 рр.)

Рік	Чисельність зайнятих у сільському господарстві, млн осіб	Продуктивність праці в аграрному секторі, тис. дол. США на 1 зайнятого	Реальний ВВП, % до попереднього року
2010	3,6	9,5	104,1
2013	3,4	11,3	100,2
2015	3,1	10,8	92,4
2018	2,9	13,6	103,4
2020	2,7	14,2	96,1
2023	2,2	18,9	105,3
2024	2,15	20,4	104,6

Джерело: складено автором за даними [18; 19]

трудових ресурсів. Зростає попит на фахівців із агроінформатики, логістики, управління даними, маркетингу. Разом з тим, зменшується кількість низькокваліфікованих робочих місць.

На рисунку 1 відображено динаміку продуктивності праці у сільському господарстві України, яка зросла майже вдвічі протягом останнього десятиліття.

Графік побудований за узагальненими даними FAO, World Bank та Держстату України [18; 19], відображає сталу тенденцію зростання продуктивності праці у секторі – з 9,5 тис. дол. США у 2010 р. до 20,4 тис. дол. США у 2024 р., що свідчить про технологічну модернізацію виробництва й підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

Інституційні зміни, що супроводжують процес глобалізації, відображаються у трансформації законодавчої бази, політики зайнятості та стандартів праці. Прийняття угод про асоціацію з ЄС, імплементація міжнародних трудових норм МОП, розвиток інституцій ринку праці сприяють підвищенню гнучкості системи зайнятості, але водночас створюють виклики для адаптації національного законодавства до нових умов конкуренції.

Сучасні тенденції сталого розвитку та «зеленої» економіки формують додаткові вимоги до трудових ресурсів аграрного сектору. Від працівників вимагається знання екологічно орієнтованих технологій, принципів органічного виробництва, енергоефективного господарювання. Це розширює спектр компетенцій, але водночас підвищує потребу у спеціалізованій освіті та підготовці кадрів.

Аналіз глобалізаційних факторів засвідчив, що сучасні трансформаційні процеси у світовій економіці формують нову модель розвитку трудового потенціалу аграрних підприємств України, у якій

ключовим стає не лише кількісний, а й якісний вимір людських ресурсів. Поступове скорочення частки зайнятих у сільському господарстві супроводжується зростанням продуктивності праці, що свідчить про технологічне оновлення галузі, проте водночас загострює проблему відтоку кваліфікованих кадрів унаслідок зовнішньої міграції.

Глобалізаційні процеси визначають нові вимоги до професійної структури персоналу: переорієнтація на цифрові технології, точне землеробство, автоматизовані системи управління спричиняють потребу у працівниках із вищим рівнем компетентності, знанням ІТ-інструментів і міжнародних стандартів якості. З іншого боку, старіння трудових ресурсів і обмежені можливості для молоді у сільських громадах знижують темпи оновлення кадрового складу, що створює загрозу дисбалансу між потенційними та реальними можливостями розвитку аграрних підприємств.

Важливою особливістю є вплив соціальних і інституційних детермінант глобалізації. Вони проявляються у розширенні трудової мобільності, інтеграції ринку праці України до європейського простору, гармонізації законодавства та поступовому впровадженні принципів сталого розвитку. Водночас недостатня адаптованість системи управління трудовими ресурсами до умов міжнародної конкуренції, нерівномірність регіонального розвитку й недостатній рівень освітньо-професійної підготовки працівників стримують ефективну реалізацію трудового потенціалу.

Отже, глобалізація водночас виступає каталізатором оновлення трудового потенціалу аграрної сфери та джерелом нових викликів, які потребують системних рішень на рівні державної політики, регіональних програм розвитку та внутрішньої стратегії підприємств. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору мож-

Рисунок 1 – Динаміка продуктивності праці та темпів зростання реального ВВП в Україні (2010–2024 рр.)

Джерело: побудовано автором на основі джерел [18; 19]

ливе лише за умови поєднання інноваційного, соціального та освітнього підходів до управління людськими ресурсами, що забезпечить стійкий розвиток трудового потенціалу в умовах глобалізованої економіки.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, можна констатувати, що процеси глобалізації справляють комплексний і багаторівневий вплив на розвиток трудового потенціалу аграрних підприємств України. Вони формують нові виклики для системи управління людськими ресурсами, вимагають підвищення рівня професійної підготовки, модернізації підходів до відтворення трудових ресурсів і запровадження інноваційних механізмів підвищення ефективності праці.

Під впливом глобалізаційних факторів у вітчизняному аграрному секторі відбуваються структурні зміни: зменшується чисельність зайнятих, але зростає продуктивність праці; активізуються процеси цифровізації виробництва; підвищуються вимоги до професійної гнучкості та мобільності працівників. Водночас існують про-

блеми, пов'язані з міграцією трудових ресурсів, старінням сільського населення, нерівномірністю регіонального розвитку та недостатнім рівнем освітньої адаптації працівників до сучасних технологій.

Аналіз сучасних тенденцій свідчить, що забезпечення сталого розвитку трудового потенціалу аграрних підприємств можливе лише за умови поєднання економічних, соціальних і технологічних стратегій. Необхідно розвивати механізми інвестицій у людський капітал, підтримувати молодь на селі, впроваджувати програми підвищення кваліфікації відповідно до вимог «зеленої» та цифрової економіки, розширювати міжнародне партнерство у сфері професійної освіти.

З огляду на проведений аналіз, перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення інтегрованої системи оцінювання впливу глобалізаційних процесів на трудовий потенціал, що поєднувала б кількісні та якісні показники, враховувала б не лише економічні, а й соціальні, демографічні й інституційні аспекти розвитку аграрної сфери.

Список використаних джерел:

1. Костецький Я. І. Стратегія формування і розвитку аграрного сектору України: теорія і практика: монографія. Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2017. 356 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/37700> (дата звернення: 12.02.2026).
2. Саблук П. Т., Кропивко М. Ф. Трудовий потенціал аграрного сектору економіки України: стан та напрями розвитку. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201906006>
3. Близнюк В., Гук Л. Провали державного регулювання на ринку праці та можливості їх мінімізації. *Економіка України*. 2021. Т. 64, № 12 (721). С. 22–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.12.022>
4. Соболев В. М., Мусіюк І. О. Тенденції зайнятості в умовах цифрової економіки. *Бізнес Інформ*. 2020. № 10. С. 143–148. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-143-148>
5. Лагодієнко В. В., Швець О. В. Сучасні тренди державного регулювання міжнародної трудової міграції. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 231–237. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-231-237>
6. Румянцев А., Побоченко Л., Пічкурова З., Толпежнікова Т., Ковбич Т., Ляшов Д. Уплив глобальної диджиталізації на розвиток ринку праці України. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. № 5 (46). С. 334–348. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3854>
7. Гук Л. П. Стандарти та нові форми зайнятості: диверсифікація можливостей в умовах цифровізації та глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 224–231. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-224-231>
8. Chugaievska S., Rusak O. Labor migration of the rural population of Ukraine: statistical aspect. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2022. Vol. 44(3). P. 385–396. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.39>
9. Семикіна М. В., Дзюбенко А. С. Інвестування у розвиток людського капіталу як умова для майбутньої конкурентоспроможності України. *Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі*. Кропивницький: Центральноукраїнський національний технічний університет, 2024. С. 17–19. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/15013> (дата звернення: 15.02.2026).
10. Ponomarenko V., Pysarchuk O. Peculiarities of the impact of learning losses on the formation of human capital in Ukraine under martial law. *Economics of Development*. 2024. Vol. 23(1). P. 38–52. DOI: <https://doi.org/10.57111/econ/1.2024.38>
11. Гринько Т. В. Проблеми формування та розвитку трудового потенціалу підприємств в Україні. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. № 35. С. 281–287. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.35.2018.143912>
12. Бондаревська К. В. Стратегія забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України: напрями розробки та реалізації. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 238–244. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-238-244>
13. Лісогор Л. С. Виклики та ризики розвитку ринку праці України в умовах повоєнного відновлення. *Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України*. Київ: Маріупольський державний університет, 2023. С. 55–57. URL: <https://mu.edu.ua/storage/MSU/pages/conferences/2023/> (дата звернення: 12.02.2026).
14. Blyzniuk V., Huk L. Potential of change in the labor market trends: regional aspects. *State and Regions. Series: Economics and Business*. 2020. No. 4(115). P. 112–119. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-4-20>

15. Demchenko O., Basiurkina N., Popadynets N., Minenko S., Sokoliuk K. Factors and determinants of the development of human capital in rural areas in the conditions of global challenges. *ECONOMICS – Innovative and Economics Research Journal*. 2023. Vol. 11(s1). P. 93–108. DOI: <https://doi.org/10.2478/eoik-2023-0026>
16. Mykhailov A., Mykhailova L., Kyrychenko T., Haiyan Y., Zhiping H. Innovative approaches in the management of human capital development in the context of rural population's life quality improvement. *International Journal for Quality Research*. 2020. Vol. 14(4). P. 1291–1302. DOI: <https://doi.org/10.24874/IJQR14.04-20>
17. Kagermann H., Anderl R., Gausemeier J., Schuh G., Wahlster W. *Industrie 4.0 in a global context: strategies for cooperating with international partners*. Munich: Herbert Utz Verlag GmbH, 2016. 74 p.
18. Food and Agriculture Organization of the United Nations. *FAOSTAT*. Rome: FAO. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data> (дата звернення: 15.02.2026).
19. Державна служба статистики України. *Зайнятість населення за видами економічної діяльності*. Київ: Держстат України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/rp.htm (дата звернення: 12.02.2026).

References:

1. Kostetskyi, Ya. I. (2017). Stratehiia formuvannia i rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy: teoriia i praktyka [Strategy of formation and development of the agricultural sector of Ukraine: Theory and practice]. *Ternopil National Economic University*. Available at: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/37700> (in Ukrainian)
2. Sabluk, P. T., & Kropyvko, M. F. (2019). Trudovyi potentsial ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy: stan ta napriamy rozvytku [Labor potential of Ukraine's agricultural sector: State and directions of development]. *Ekonomika APK*, no. (6), pp. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201906006> (in Ukrainian)
3. Blyzniuk, V., & Huk, L. (2021). Provaly derzhavnoho rehuliuвання na rynku pratsi ta mozhlyvosti yikh minimizatsii [Failures of state regulation in the labor market and possibilities of their minimization]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 64(12), pp. 22–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.12.022> (in Ukrainian)
4. Soboliev, V. M., & Musiuk, I. O. (2020). Tendentsii zainiatosti v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Employment trends in the digital economy]. *Biznes Inform*, no. (10), pp. 143–148. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-143-148> (in Ukrainian)
5. Lahodiienko, V. V., & Shvets, O. V. (2020). Suchasni trendy derzhavnoho rehuliuвання mizhnarodnoi trudovoi mihratsii [Current trends in state regulation of international labor migration]. *Biznes Inform*, no. (12), pp. 231–237. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-231-237> (in Ukrainian)
6. Rumiantsev, A., Pobochenko, L., Pichkurova, Z., Tolpezhnikova, T., Kovbych, T., & Liashov, D. (2022). Uplyv hlobalnoi dydzhytalizatsii na rozvytok rynku pratsi Ukrainy [The impact of global digitalization on the development of the labor market in Ukraine]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, no. 5(46), pp. 334–348. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.5.46.2022.3854> (in Ukrainian)
7. Huk, L. P. (2021). Standartni ta novi formy zainiatosti: dyversyfikatsiia mozhlyvostei v umovakh tsyfrovizatsii ta hlobalizatsii [Standard and new forms of employment: diversification of opportunities in the context of digitalization and globalization]. *Biznes Inform*, no. (1), pp. 224–231. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-224-231> (in Ukrainian)
8. Chugaievskaya, S., & Rusak, O. (2022). Labor migration of the rural population of Ukraine: statistical aspect. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, no. 44(3), pp. 385–396. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.39>
9. Semykina, M. V., & Dziubenko, A. S. (2024). Investuvannia u rozvytok liudskoho kapitalu yak umova dlia maibutnoi konkurentospromozhnosti Ukrainy [Investing in human capital development as a condition for Ukraine's future competitiveness]. In A. A. Tykhyi & V. V. Zaichenko (Eds.), *Problemy i perspektyvy ekonomichnoho rozvytku v umovakh modernizatsiinykh protsesiv v Ukraini ta sviti* (pp. 17–19). Central Ukrainian National Technical University. (in Ukrainian)
10. Ponomarenko, V., & Pysarchuk, O. (2024). Peculiarities of the impact of learning losses on the formation of human capital in Ukraine under martial law. *Economics of Development*, no. 23(1), pp. 38–52. DOI: <https://doi.org/10.57111/econ/1.2024.38>
11. Hryenko, T. V. (2018). Problemy formuvannia ta rozvytku trudovoho potentsialu pidpriemstv v Ukraini [Problems of formation and development of enterprises' labor potential in Ukraine]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. (35), pp. 281–287. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.35.2018.143912> (in Ukrainian)
12. Bondarevska, K. V. (2020). Stratehiia zabezpechennia sotsialnoi bezpeky na rynku pratsi Ukrainy: napriamy rozrobky ta realizatsii [Strategy for ensuring social security in the labor market of Ukraine: directions of development and implementation]. *Biznes Inform*, no. (12), pp. 238–244. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-238-244> (in Ukrainian)
13. Lisohor, L. S. (2023). Vykylyky ta ryzyky rozvytku rynku pratsi Ukrainy v umovakh povoiennoho vidnovlennia [Challenges and risks of Ukraine's labor market development under post-war recovery]. In S. P. Kalinina (Ed.), *Rozvytok rynku pratsi v umovakh hlobalizatsiinykh zrushen: vykylyky dlia Ukrainy* (pp. 55–57). Mariupol State University. (in Ukrainian)
14. Blyzniuk, V., & Huk, L. (2020). Potential of change in the labor market trends: regional aspects. *State and Regions. Series: Economics and Business*, no. (4), pp. 112–119. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-4-20>

15. Demchenko, O., Basiurkina, N., Popadynets, N., Minenko, S., & Sokoliuk, K. (2023). Factors and determinants of the development of human capital in rural areas in the conditions of global challenges. *ECONOMICS – Innovative and Economics Research Journal*, no. 11(s1), pp. 93–108. DOI: <https://doi.org/10.2478/eoik-2023-0026>
16. Mykhailov, A., Mykhailova, L., Kyrychenko, T., Haiyan, Y., & Zhiping, H. (2020). Innovative approaches in the management of human capital development in the context of rural population's life quality improvement. *International Journal for Quality Research*, no. 14(4), pp. 1291–1302. DOI: <https://doi.org/10.24874/IJQR14.04-20>
17. Kagermann, H., Anderl, R., Gausemeier, J., Schuh, G., & Wahlster, W. (2016). *Industrie 4.0 in a global context: Strategies for cooperating with international partners*. Herbert Utz Verlag GmbH.
18. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (n.d.). *FAOSTAT*. Available at: <https://www.fao.org/faostat/en/#data>
19. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). Zainiatist naseleння za vydamy ekonomichnoi diialnosti [Employment by types of economic activity]. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/rp.htm

Дата надходження статті: 03.03.2026

Дата прийняття статті: 17.03.2026

Дата публікації статті: 03.04.2026